

Riksantikvarens ruinprosjekt

Prosjektplan 2012

Riksantikvaren 2012

1 Innledning

Et viktig prinsipp i konservering av middelalderruiner er at alle inngrep skal være så lite synlige som mulig og de må være reversible. Men noen ganger må man ta litt kraftigere grep for å oppnå best mulig resultater både for bevaring og formidling. Forsidebildet viser utsyn fra tårnet på Selje kloster etter at det ble satt inn nye vinduer. Dette er et tiltak som har vist seg å være gunstig både for bevaring og formidling. Tårnet er nå beskyttet mot regn og 'drefs', samtidig som det estetisk nå framstår som enhetlig og gjennomført. En sideeffekt er at man nå kan se på landskapet gjennom ulike 'rammer' – en kunstoplevelse på kjøpet.

De nye vinduene er foreløpig siste hånd på restaureringen av tårnet som foruten utmeisling og spekking av fuger også har omfattet en større reparasjon av portalen mot skipet i andre høyde. Ferdig konservert tårn blir markert med riksantikvaren til stede under Seljumannamesse søndag 8. juli.

Foruten konservering arbeides det også med kompetanseutvikling, FOU og informasjon/formidling.

Budsjettet for 2012 er på 11,7 mill kr.

2 Prosjektorganisasjon

Prosjektet er administrativt plassert i Utviklingsavdelingen/Konserveringsseksjonen, men har også medlemmer fra Kulturminneavdelingen og samarbeider nært med Informasjonsavdelingen. Utviklingsavdelingen følger opp arbeidet med enkeltanlegg og konserveringstekniske saker. Kulturminneavdelingen følger spesielt opp problemstillinger omkring inngrep og dispensasjoner (arkeologi). Oppfølging av de enkelte anleggene er fordelt regionvis mellom prosjektmedarbeiderne. Dette er prosjektgruppen i 2011:

Inger-Marie Aicher Olsrud, UK, prosjektleder
Harald Ibenholt, UK, seksjonssjef/prosjektmedarbeider
Karin Axelsen, UK, prosjektmedarbeider
Live Johannessen, KA, prosjektmedarbeider og arkeologiansvarlig.

3 Arbeidsoppgaver 2012

1. Konservering og skjøtsel	10 300 000
2. Forskning og utvikling	700 000
3. Informasjon og formidling	400 000
4. Reiser, kurs, diverse	300 000
Totalt 2012	11 700 000

3.1 Konservering og skjøtsel

Anlegg	Tiltak
Bispeborgen Hamar	Konservering av sydfløyen. Ny toppavdekning på nordmuren inkl glassdekke for å bevar og formidle nyfunnet trapp.
Erkebisppegården i Bergen	I 2012 gjøres forberedelser til konservering av middelaldermurverk tilhørende Erkebisppegårdens handelshus under Nykirken. Eier – Bergen kirkelige fellestråd – arbeider med å tette terrassen, og det skal gjøres dokumentasjon av middelaldermurverk i forbindelse med dette arbeidet.
Ruinen under Schøtstuene, Bergen	Under Dramshusens Schøtstue ligger en til nå ukonservert middelalderuin. Muren skal renses og løse stein skal festes.
Halsnøy kloster, Kvinnherad	Fortsatt arkeologiske undersøkelser av portbygningen og korsgangen. Konservering av Vestfløyen som også skal få nytt tak.
Lyse kloster, Os	Det er planer om å felle noen av de gamle trærne som står inntil klostermurene. Dette gjøres dels fordi trærne i seg selv er gamle og står i fare for å falle over murene, og dels fordi det er nødvendig å utføre dreneringstiltak i forkant av konservering. Steinlageret skal repareres.
Tautra klosterruin, Frosta	Fortsatt konservering av klosterruinene.
Sverresborg, Trondheim	Ruinene av Sverresborg nærmer seg ferdig konservert, og det er planlagt åpning i oktober. Markeringen er en del av Riksantikvarens hundreårsjubileum og riksantikvar Jørn Holme vil være til stede.
Reins kloster, Rissa	Arbeidet med konservering av portalen mot hovedbygningen har vist seg å bli en krevende oppgave. Samtidig har den gitt spennende og verdifull innsikt ned hensyn til konstruksjon og konserveringshistorie. Arbeidet fortsetter i 2012, og det arbeides samtidig med konservering av det nye rommet sør for koret.
Steinvikholm slottsruin, Stjørdal	Konservering av indre murverk.
Munkeby klosterruin, Levanger	Avsluttende konservering og legging av nytt toppdekke (bentonitt og torv/gress).
Selje kloster og helgeanlegg, Selje	Fortsatt konservering av vestfløyen ved tårnet. Markering av at tårnet er ferdig konservert.

Anlegg	Tiltak
Holla kirkeruin, Nome	Utmeisling av fuger og spekking med kalkmørtel.
Kongsgården, Tønsberg	Konservering av synlig murverk med utmeisling og spekking. Forberedelse til videre konservering.
Olavskirken, Oslo	Olavsklosteret i Oslo ble ferdig konservert og åpnet i 2010. Nå fortsetter arbeidet med Olavskirken. Vanlig konserveringsarbeid samt planlegging av gangbro for å beskytte murverket og å bedre framkommeligheten.
St Nikolas kirkeruin, Sarpsborg	I 2010 ble det markert at St Nikolas kirkeruin var ferdig konservert. Det var den også, men en gammel 'synd' – apsiden – sto fremdeles åpen. Det skal i 2012 mures inn ny stein i apsiden.
Kalkovnen ved Værnes kirke, Stjørdal	Kalkovnen er ikke ruinen etter et stående bygg, men i og med at den representerer så viktig kunnskap for prosjektet vil vi i første omgang bidra til at det ødelagte vernebygget tas ned og et nytt settes opp.

3.2 FoU og dokumentasjon

Tema	Oppgave
Ruinfragmenter i Rogaland	Det arbeides i samarbeid med Arkeologisk museum – Universitetet i Stavanger med å samle og utarbeide en database over ruinfragmenter fra Rogaland. Det planlegges samtidig konservering og/eller skjøtsel av Viste og Randaberg kirkeruiner.
Fotogrammetri	Dokumentasjon av Nes og Mo kirkeruiner samt skanning av ruinen under Schøtstuene etter rensing. Denne er tidligere dokumentert ved fotogrammetri. Det er også planlagt kurts for noen av Riksantikvarens medarbeidere.
Georadar ruinen på Ytre Giske - forprosjekt	Ruinen 'Giske-huset' ble framgravd på 1970-tallet, undersøkt og tildekket. Det er ikke planer om framgraving og restaurering, men det er viktig at ingen spor går tapt. Derfor har vi bestilt et forprosjekt fra NIKU der vi vil gå igjennom arkivmateriale legge planer for en større undersøkelse som også vil omfatte georadar.
Kongsgårdruinen på Avaldsnes - tilråding	<i>Arkeologer har funnet restene av en kongsgård som tilhørte Håkon Håkonsson. Funnet på Avaldsnes blir betegnet som en sensasjon (NRK 25.7.2012).</i> Funnet er sensasjonelt og Riksantikvaren har bedt om en rapport fra NIKU med beskrivelse av funnet og tilråding om tiltak på kort og lang sikt.

3.3 Informasjon og formidling

Tema	Oppgave
Film – rekonstruksjon av Bergen i middelalderen	Gjenskaping og visualisering av middelalderens Bergen er en oppgave som omfatter både forskning og formidling. Arbeidet har pågått i flere år, og har skapt engasjement og debatt i forskningsmiljøet. Det arbeides nå med versjon 2 av filmen.
Fotodokumentasjon	Ruinene Katta, kannikene og Mjøskastellet skal fotograferes, og det skal lages en utstilling av utvalgte ruiner.
Skanning av Teglkastellet	Teglkastellet i Tønsberg skannes og det skal lages en 3D-modell til formidling.

3.4 Reiser, kurs, diverse

Tema	Oppgave
Seminarer	Det skal arrangeres et to dagers seminar for eiere av middelalderruiner. Seminaret holdes i Bergen.
Reiser og kurs prosjektgruppa	Reiser i forbindelse med kurs, møter og befaringer.

Totalt budsjett 2012	11 700 000
-----------------------------	-------------------

www.riksantikvaren.no